

KÚRIA

Bfv.II.287/2013/10.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. évi szeptember hó 26. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A rablás büntette és más bűncselekmény miatt folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt védője, valamint a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatabányai Városi Bíróság 4.B.833/2010/73. számú, illetőleg a Tatabányai Törvényszék 2.Bf.318/2012/22. számú ítéletét az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 7.620 (hétezer-hatszázhusz) forint bünygyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A kétszeri hatályon kívül helyezést követő másodjára megismételt eljárásban, a kijelölés folytán eljáró Tatabányai Városi Bíróság a 2012. május 4. napján tárgyaláson meghozott és kihirdetett 4.B.833/2010/73. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli csoportosan elkövetett rablás bűntettében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 321. § (2) bekezdés, (3) bekezdés c) pont - tényállás 1. pont], mint társtettést és 1 rendbeli jogtalan elsajátítás vétségében [korábbi Btk. 325. § (1) bekezdés - tényállás 2. pont], mint társtettést.

Ezért az I. rendű terheltet - halmazati büntetésül, mint különös visszaesőt - főbüntetésként 3 év börtönbüntetésre és mellékbüntetésként 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés tartamába beszámította az I. rendű terhelt által előzetes fogva tartásban töltött időt, és kimondta, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható.

Ellenben az I. rendű terheltet felmentette az ellene 1 rendbeli lopás büntette [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont - tényállás 3. pont] és 6 rendbeli közokirattal visszaélés vétsége [korábbi Btk. 277. § (1) bekezdés - tényállás 2. pont] miatt emelt vád alól.

A II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli tártstettesként, csoportosan elkövetett rablás büntettében [korábbi Btk. 321. § (2) bekezdés, (3) bekezdés c) pont - tényállás 1. pont], 1 rendbeli rablás büntettében [korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés - tényállás 4. pont], 1 rendbeli testi sértés büntettében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés, (2) bekezdés - tényállás 4. pont] és 1 rendbeli testi sértés büntettének [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés, (2) bekezdés - tényállás 1. pont] kísérletében.

Ezért a II. rendű terheltet - halmazati büntetésül - főbüntetésül 6 év fegyházbüntetésre és mellékbüntetésként 6 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés tartamába beszámította a II. rendű terhelt által előzetes fogva tartásban töltött időt.

Egyebekben döntött a III. rendű és a IV. rendű terheltek büntetőjogi felelősségének kérdésében is, továbbá a tényállás 2. pontbeli sértett-magánfél részére az I. rendű terheltet a IV. rendű terhelttel egyetemlegesen és a tényállás 4. pontbeli sértett-magánfél részére a II. rendű terheltet kártérítésre, valamint az I. rendű és a II. rendű terheltet részben külön-külön, részben a III. rendű terhelttel egyetemlegesen a vonatkozó bűnügyi költségek megfizetésére kötelezte.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Tatabányai Törvényszék a 2012. december 13. napján nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Bf.318/2012/22. számú ítéletével az első fokú ítéletet az I. rendű és a II. rendű terheltek tekintetében megváltoztatta:

- az I. rendű terhelt tényállás 2. pontbeli cselekményét 1 rendbeli jogtalan elsajátítás vétsége helyett 1 rendbeli bűnsegédként elkövetett lopás büntettének [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (5) bekezdés b) pont] minősítette, s az I. rendű terheltet 2 év börtönbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte, azaz büntetését enyhítette,
- a II. rendű terhelt büntetését 4 év fegyházbüntetésre és 4 év

közügyektől eltiltásra enyhítette,

- az I. rendű és a II. rendű terhelt tényállás I. pontbeli cselekményét társtettesként elkövetett rablás büntetteként nevezte meg.

Az elsőfokú bíróság a jogi értékelésében az elkövetéskor hatályos büntető törvényt alkalmazta, és megjelölte az alkalmazott törvényhelyeket.

A másodfokú bíróság a történeti tényállást csekély mértékű kiegészítéssel megalapozottnak találta és a felülbírálathoz irányadónak vette, továbbá megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének eleget tett, azt osztotta is. Az I. rendű és a II. rendű terhelt bűnösségére vont következtetést okszerűen levontnak tekintette.

A felrótt cselekmények közül a tényállás 1. és 4. pontbeli minősítésével egyetértett, egyedül a tényállás 2. pontbeli cselekményt minősítette át. Kifejtette, hogy a közönség számára nyitva álló postai kiszolgáló helyiségében hagyott táska elveszett, uratlan dolognak nem tekinthető, ezért arra jogtalan elsajátítást nem lehet elkövetni, a cselekmény helyesen lopásként minősül. A lopást az elvétellel a IV. rendű terhelt valószínűsítette meg, míg az I. rendű terhelt a postáról távozásig a „jelenlétével” szándékerősítőleg hatott a tettesre, tehát az elkövetés bűnsegédje.

A másodfokú bíróság szerint az I. rendű terhelt a lopásnál üzletszerűen cselekedett, azaz rendszeres haszonszerzésre törekedett, figyelemmel az 1. tényállási pontbeli, s egy még korábban elkövetett lopási cselekményére.

A másodfokú bíróság kitért arra is, hogy az ügyésszel szembeni kizárási indítvány elbírálatlansága és a III. rendű terhelt védőjének kizártsága nem eredményezett feltétlen eljárási szabálysértés.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélete) ellen az I. rendű és a II. rendű terheltek védői nyújtottak be felülvizsgálati indítványt:

az I. rendű terhelt védője

a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontját megjelölve a tényállás 1. és 2. pontját érintően a bűnösség megállapítása miatt, felmentés, a tényállás 2. pontját érintően másodlagosan jogtalan elsajátítás vétségekénti minősítés, harmadlagosan az üzletszerűség mellőzése érdekében,

egyebekben a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontját, illetőleg a Be. 373. §-a (1) bekezdésének III.a) pontját megjelölve ún. feltétlen (abszolút) eljárási szabálysértés miatt, hatályon kívül

helyezés és új eljárásra utasítás érdekében;

a II. rendű terhelt védője

a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontját megjelölve - valójában a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján - ún. feltétlen (abszolút) eljárási szabálysértések miatt, hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítás érdekében.

Az I. rendű terhelt védőjének indítványbeli és a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételének indokai szerint

- az I. rendű terhelt nem követte el a tényállás 1. pontbeli rablás büntettét, mert a sértett mobiltelefonját zsebtolvajlással egyedül a III. rendű terhelt vette el, arról más, köztük az I. rendű terhelt sem tudott, a mobiltelefon a II. rendű terhelt részéről történt bántalmazás idején már nem volt a helyszínen, azt már az I. rendű terhelt leánygyermeké elvitte, a hollétéről nem tudó sértettnek szándékában sem állt visszavenni a mobiltelefonját, s így a bántalmazás nem irányulhatott a dolog megtartására, a II. rendű terhelt pedig legfeljebb aljas indokból elkövetett testi sértésben marasztható,

- az I. rendű terhelt nem követte el a tényállás 2. pontbeli lopás büntettét, mert a posta üzemterületétől elzárt ügyféltérben hagyott táská nem került a posta őrizetébe, így ha történt is bűncselekmény, nem lopás, hanem legfeljebb jogtalan eltulajdonítás történt (ki nem mondva: a IV. rendű terhelt által), továbbá egy megjelölt tanú vallomása alapján sem volt az I. rendű terhelnél a táská, az elkövetéshez nem nyújtott sem fizikai, sem pszichikai segítséget, a pusztá jelenlét pedig nem alapozza meg a büntetőjogi felelősséget,

- az ítélet a tényállás 2. pontbeli lopás kapcsán nem tartalmaz indokolást arra, hogy milyen segítséget nyújtott az I. rendű terhelt az elkövetéshez, de nem ad magyarázatot egyes tények figyelmen kívül hagyására sem (a főpénztár ajtaja mindig zárva van, a főpénztáros miért nem látta a táskával oda belépő személyeket, miért nem szerezték be az I. rendű terhelt telefonjának cellainformációit, a pénzkiadó automata kamerafelvételét és ujjlenyomatot a bankkártyáról),

- a tényállás 2. pontbeli lopás kapcsán fel sem merült az anyagi haszonszerzés az I. rendű terhelt tekintetében.

A II. rendű terhelt védőjének indokai szerint

- a II. rendű terhelt és a védője indítványt tett az elsőfokú bíróság előtt eljárást, az előzetes letartóztatás fenntartását indítványozó ügyész kizárására, de sem az elsőfokú bíróság, sem az ügyész nem értesítette a kizárás tárgyában döntésre jogosult ügyészi szervet, amivel nagymértékben korlátozták a II. rendű terhelt védelemhez való jogát,

- a III. rendű terhelt védője az érdemi döntés meghozatalában részt vett bíró (pontosítva: a nem jogerős elsőfokú ítélet meghozatala

után hozott, az I. rendű és a II. rendű terhelt előzetes letartóztatását fenntartó végzést másodfokon felülbíráló bíróság tanácsának tagja) házastársa, ezáltal a III. rendű terhelt védője kizárt volt, ez vonatkozik az eljárás egészére, s a II. rendű és a III. rendű terheltek érdekellentétben álltak egymással,
- a tényállás 1. pontja kapcsán az elsőfokú bíróság nem tett eleget az indokolási kötelezettségének [Be. 373. § (1) bekezdés III.a) pont], mert a megállapítás ellenére nem bizonyítható, hogy a II. rendű terhelt tudott a mobiltelefon eltulajdonításáról, és az a megállapítás alapján már a helyszíntől távollévő személynél volt, ezért a II. rendű terhelt részéről a sértett bántalmazása nem irányulhatott a dolog megtartására, ami a rablás elkövetését kizárja.

A Legfőbb Ügyészség a BF.608/2013. számú átiratában az indítványokat nem találta alaposnak, és indítványozta a megtámadott határozatnak az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében nyilvános ülésen történő hatályában fenntartását.

A Legfőbb Ügyészség a tényállás 1. pontbeli rablással összefüggésben említette meg, hogy az elsőfokú bíróság ténymegállapítása szerint a terheltek az összehangolt mozgásukkal elérték, hogy az I. rendű terhelt a III. rendű terhelt által eltulajdonított telefont a II. rendű terhelt segítségével a tőlük külön haladó, gyermekkorra miatt nem büntethető leányához juttassa (ítélet 18. oldal 8. bekezdés), illetőleg mindhárom terhelt a dolog megtartása és annak érdekében, hogy a sértett a telefonja keresésével és az ő elszámoltatásukkal felhagyjon, közösen, egymást támogatva együtt fenyegették meg a sértettet (ítélet 19. oldal 3. - helyesen 4. bekezdés).

A Legfőbb Ügyészség a tényállás 2. pontbeli cselekmény lopáskénti minősítésével egyetértett, mivel a hivatali helyiségben felejtett dolog elveszettnek és találnak nem tekinthető (BH 1975/298.), az I. rendű terhelt pedig szándékerősítőleg hatott a IV. rendű terhelt általi elvételhez, mert az a posta üzlethelyiségéből történő távozással vált befejezetté. Az üzletszerűség megállapítása ugyanakkor nem helytálló, mert a bűnsegéd a bűncselekmény minősített esetéért csak akkor tartozik felelősséggel, ha a tettesi alapcselekmény üzletszerű (3/2011. BJE számú büntető jogegységi határozat II. pont), az ezen részben téves minősítésnek viszont a büntetés törvényességére nincs kihatása.

A Legfőbb Ügyészség kifejtette még, hogy az indokolási kötelezettség megszegése lehet hiányos, de hatályon kívül helyezéshez kizárólag akkor vezethet, ha az indokolásból egyáltalán nem lehet megállapítani, hogy a bíróság a döntését mire alapította.

A Legfőbb Ügyészség mindezekén felül megjegyezte azt is, hogy az

ügyésszel szembeni kizárási indítvány elbírálásának hiánya nem szerepel a feltétlen (abszolút) eljárási szabálysértések között, ügydöntő határozat meghozatalában pedig kizárt bíró nem vett részt [Be. 373. § (1) bekezdés II.a) - helyesen II.b) pont], és a III. rendű terhelt védője felmentésre került.

A Kúria a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.

Az I. rendű és a II. rendű terheltek védői az indítványt fenntartották, s változatlanul hatályon kívül helyezésre és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítására tettek indítványt.

Az I. rendű terhelt védője külön is hangsúlyozta, hogy az elsőfokú ítélet indokolása iratellenes, okszerűtlen, és a bíróság megszegte indokolási kötelezettségét is, azt elmulasztotta mind a rablás (1. tényállási pont), mind a lopás (2. tényállási pont) kapcsán.

A II. rendű terhelt védője további szempontként a rablási cselekmény (1. tényállási pont) kapcsán az indokolási kötelezettség megsértését állította, az indokolást okszerűtlennek találta, szerinte semmiféle bizonyíték nincs arra, hogy a II. rendű terhelt tudott volna a telefon eltulajdonításáról, így nem is bántalmazhatta a telefon megtartása érdekében a sértettet.

A legfőbb ügyész képviselője az átiratban foglaltakat fenntartva változatlanul a megtámadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta.

III.

A felülvizsgálati indítványok nem alaposak.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi - és nem pedig ténybeli - kifogás lehetőségét biztosítja, és kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében meghatározott anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe.

Felülvizsgálatban a felülbírálat az indítványhoz [Be. 423. § (4) bekezdés], a jogerős határozatban megállapított, s nem támadható tényálláshoz [Be. 423. § (1) bekezdés] és főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 423. § (2) bekezdés] kötött.

Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A két indítvány több feltétlen eljárási szabálysértésre hivatkozik.

1. A II. rendű terhelt védője kifogásolta az ügyész kizárásra irányuló indítvány elbírálásának elmaradását.

A Be. 32. § (5) bekezdése 1. mondatának 2. fordulata a főügyészség ügyészeivel szemben előterjesztett kizárási indítvány elbírálását a megyei főügyész jogkörébe utalja. Az ugyan felvethető, hogy az indítványról - bár erre nézve direkt eljárási szabály, előírás nincs - az elsőfokú bíróságnak és/vagy a mellette működő ügyésznek a döntés érdekében értesítenie kellett volna a megyei főügyészt, ámde az elbírálás elmaradása nem képez feltétlen eljárási szabálysértést, merthogy nem szerepel a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában tételesen megjelölt, s ennél fogva nem tagítható körű szabálysértések között.

E vonatkozásban a II. rendű vádlott védelemhez fűződő jogának vélt korlátozása márcsak azért sem merülhet fel, mert a hivatkozott kizárási ok már az elsőfokú nem jogerős ítélet meghozatalát követő ügyészi ténykedésben áll.

A kérdés az alapügyben is felmerült, és arra a másodfokú bíróság reagált (ítélet 8. oldal 1. bekezdés).

2. A II. rendű terhelt védője sérelmezte a III. rendű terhelt védőjének és a nem jogerős ítélet meghozatala után az előzetes letartóztatás tárgyában hozott végzést másodfokon felülbíráló bírói tanács tagjának hozzátartozói viszonyát.

Az eljárási törvény szerint - értelemszerűen azonos eljárásban - egyfelől a bíró nem lehet a védő hozzátartozója [Be. 21. § (1) bekezdés b) pont], másfelől a védő nem lehet a bíró hozzátartozója [Be. 45. § (1) bekezdés b) pont].

Ezt a mindkét oldalon azonos okból fennálló személyi összeférhetetlenséget akár a bíró, akár a védő kizárásával fel lehet oldani.

A jelen ügyben a III. rendű terhelt addig eljáró védője került felmentésre, a hozzátartozója, az érintett bíró pedig a továbbiakban nem járt el másodfokon, ennek megfelelően az elsőfokú ítéletet felülbíráló tanácsának sem volt a tagja.

Nem kétséges, hogy a Be. 21. §-a (1) bekezdésének b) pontja, illetőleg a Be. 45. §-a (1) bekezdésének b) pontja egyaránt az „ügyben” tilalmazza a bíró eljárását, illetőleg a védő részvételét. Ehhez képest a kizárásukra irányuló indítvány elbírálása esetén akár a bírót, akár a védőt az „ügyből”, azaz annak egészéből kell kizárni.

Ugyanakkor a feltétlen hatályon kívül helyezést maga után vonó eljárási szabálysértés csak akkor valósult volna meg, amennyiben az ítélet meghozatalában vett volna részt a törvény szerint kizárt bíró [Be. 373. § (1) bekezdés II.b) pont], erre azonban nem kerül sor.

A Kúria leszögezi továbbá, hogy a felülvizsgálattal nem érintett terhelt védője és a bíró közötti kizárási ok a következetes felülvizsgálati gyakorlat szerint közömbös a felülvizsgálattal érintett terhelt tekintetében, s mindezen túl a nem jogerős ítélet meghozatala után az előzetes letartóztatás tárgyában hozott végzés felülbírálatáig még, majd magának az ítéletnek a felülbírálatában már nem járt el kizárt védő, illetőleg kizárt bíró.

Ez a kérdés is felmerült már az alapügyben, és kitért rá a másodfokú bíróság (ítélet 7. oldal utolsó és 8. oldal 1. bekezdés).

3. Az indokolási kötelezettség elmulasztására az I. rendű és a II. rendű terhelt védője egyaránt hivatkozott.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor, a Be. 373. § (1) bekezdésének III.a) pontja szerint pedig hatályon kívül helyezést és új eljárás utasítást maga után vonó ún. feltétlen (más megjelöléssel: abszolút) eljárási szabálysértés, ha a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében a bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A Kúria az 1. BKv. C. pontjában a Be. 373. § (1) bek. III. pont a) és b) alpontjához fűzött értelmezésének 2. pontjában kifejtette, hogy az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdésekhez és jogkérdésekhez. A ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése egyrészt nem azonos a megalapozatlanság kérdésével, másrészt akkor tekinthető elmulasztottnak, ha „nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését”, a jogi indokolási kötelezettség megsértése hasonlóképpen akkor áll elő, ha „nem állapítható meg belőle, még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés” - és ezáltal mindkét esetben meghiúsul az érdemi felülbírálat.

Az indokolási kötelezettség elmulasztása révén azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a büntetéskiszabásnak, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi helyessége, azaz a bírói értékelés eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve az a - tényállás támadhatatlanságát előíró - Be. 423. §-a (1) bekezdésének

megkerülését jelentené (BH 2012/32.).

Az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozás sem újkeletű, az erre hivatkozást a másodfokú bíróság is elvetette. A Kúria megállapítja, hogy az alapügyben eljáró bíróságok a szükséges és elégséges mértékben eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek: a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján az elsőfokú bíróság tényállást állapított meg, annak részletes indokát adta (ítélet 11-32. oldal, a tényállásnak a felülvizsgálatban nem érintett 3. pontját leszámítva), a másodfokú bíróság a tényállást csekély mértékben kiegészítette, és indokolását ugyancsak részletezte (ítélet 7. oldal 4. bekezdéstől 11. oldal 2. bekezdésével bezárólag). A két bíróság indokolásából egyértelműen kitűnt, hogy a döntésüket mire alapozták, indokaik kellően követhetőek és ellenőrizhetőek voltak, így az alapítéleti döntésük felülbírálatossága kérdéses nem lehet.

A fentieket összegezve: az indítványok feltétlen eljárási szabálysértésekre hivatkozása nem bizonyult alaposnak.

4. A Kúria általánosságban már utalt a felülvizsgálatnak a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényálláshoz kötöttségére [Be. 423. § (1) bekezdés].

A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy felülvizsgálatban nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan: ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.

Az I. rendű terhelt védőjének indítványában kifejezetten megjelölt, a II. rendű terhelt védőjének indítványa mögött pedig közvetve megjelent Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján valóban helye van felülvizsgálatnak, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

Mindezekkel szemben az I. rendű terhelt védőjének indítványa részben [tényállás 1. pontbeli rablás: a hollétéről nem tudó sértettnek szándékában sem állt visszavenni a mobiltelefonját; tényállás 2. pontbeli lopás: a tanú vallomása alapján sem volt az I. rendű terhelnél a táska, az indokolás nem ad magyarázatot egyes tények figyelmen kívül hagyására sem (a főpénztár ajtaja mindig zárva van, a főpénztáros miért nem látta a táskával oda belépő személyeket, miért nem szerezték be az I. rendű terhelt telefonjának cellainformációit, a pénzkiadó automata

kamerafelvételét és ujjlenyomatot a bankkártyáról)] és a II. rendű terhelt védőjének indítványa ugyancsak részben (a megállapítás ellenére nem bizonyítható, hogy a II. rendű terhelt tudott a mobiltelefon eltulajdonításáról) olyan eljárásjogi indokokat hozott föl, amelyek nem szerepelnek a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában konkrétan és kimerítően meghatározott, a felülvizsgálatra okot adó eljárási szabálysértések között.

Valójában az indítványok ezen része az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta, a bizonyítékok mikénti mérlegelését vitatta, átértékelését célozta, részben tényálláson kívüli körülményekre is hivatkozott, és mindezen keresztül kifogásolta a bűnösségének megállapítását - ami felülvizsgálatban kizárt.

5. Az irányadó tényállás indítványokkal támadott 1. és 2. pontja a következőket tartalmazza - azzal, hogy a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (pl. BH 2006/392., BH 2013/237.).

Az indítványok által csak a rablás vonatkozásában támadott 1. tényállási pont szerint

- az I. rendű és a II. rendű terhelt a III. rendű terhelttel és a sértettel T. helységben 2004. június 5-én együtt távozott egy sörözőből, útközben mindhárom terhelt elkérte és visszaadta a sértett 7.000 forint értékű mobiltelefonját, majd a III. rendű terhelt közölte az I. rendű terhelttel, hogy „le fogja nyúlni” a sértett mobiltelefonját,
- amíg a többiek előttük haladtak, a III. rendű terhelt a sértett nadrágzsebéből „eltulajdonította” a sértett mobiltelefonját,
- az I. rendű és a II. rendű terheltek tudták, hogy a sértett mobiltelefonját zsebtolvajlással a III. rendű terhelt elvette (elsőfokú ítélet 21. oldal 1. bekezdés),
- egy körforgalomhoz érve már mindnyájan együtt haladtak, itt a „terheltek átadták” a mobiltelefont az I. rendű terhelt ugyancsak közelükben, de tőlük külön haladó gyermekkorú leányának, akihez a II. rendű terhelt ment oda, a leány pedig elhagyta a társaságot,
- a mobiltelefont az I. rendű terhelt a II. rendű terhelt segítségével juttatta a gyermekkorú leányához (elsőfokú ítélet 18. oldal 8. bekezdés),
- a körforgalom után a sértett a mobiltelefonjának eltűnését észlelve annak visszaadására, megállásra és ruházatuk megmutatására szólította fel a terhelteket,
- a terheltek, holott ekkor már tudták, hogy a mobiltelefon „náluk van” [nyilvánvaló elírás, helyesen: „már nincs náluk” (elsőfokú ítélet 19. oldal 4. bekezdés)], ezen felháborodva mindhárman a dolog megtartása és annak érdekében, hogy a sértett a telefonja

keresésével és az ő elszámoltatásukkal felhagyjon, közösen, egymást támogatva együtt (ítélet 19. oldal 4. bekezdés) megfenyegették a sértettet, hogy agyonverik, szét lesz baszva a feje, ha azt nem találja meg náluk,

- a sértett ennek hatására a telefonja keresésével felhagyott (elsőfokú ítélet 19. oldal 5. bekezdés), kijelentette, hogy nem akar balhét, inkább bemegy a rendőrségre, mire a II. rendű terhelt, miközben az I. rendű és a III. rendű terheltek tovább szidalmazták és fenyegették a sértettet, ököllel közepes erővel (elsőfokú ítélet 13. oldal 4. bekezdés) 4-5 alkalommal arcon ütötte a sértettet, hogy ne menjen a rendőrségre (elsőfokú ítélet 19. oldal 5. bekezdés),

- az elesett sértett felállt, kerékpárjára ült és a rendőrségen feljelentést tett, a rendőrként pedig percekkel belül elfogta a terhelteket, a mobiltelefont az I. rendű terhelt leánya másnap átadta a III. rendű terheltnak, ő pedig azt miután majdnem három hétig magánál tartotta, használta (elsőfokú ítélet 20. oldal 3. bekezdés), leadta a rendőrségen, közölve, hogy a leánygyermektől kapta (elsőfokú ítélet 20. oldal 1. bekezdés), így a kár megtérült.

- a sértett a bántalmazás következtében a felsőajak duzzanatát és nyálkahártya sérülését szenvedte el, ennek gyógytartama 8 napon belüli, de alkalmas volt 8 napon túl gyógyuló orrcsonttörés okozására.

A 2. tényállási pont szerint

- a IV. rendű terhelt T. helységben 2004. április 8-án a postán megtalálta és magához vette a sértett ottfelejtett 16.000 forint értékű diplomata táskáját, amiben 1.500 forint értékű pénztárca, 300.000 forint készpénz és egyéb ingóságok (köztük 6 közokirat) voltak,

- a IV. rendű terhelt odament az addig ilyen táskával nem rendelkező lányához (elsőfokú ítélet 24. oldal 3. bekezdés), az I. rendű terhelthez, akivel együtt távoztak a postáról, és együtt „eltulajdonították” a sértett értékeit,

- a sértettnek a táskában lévő közokiratai nem kerültek fellelésre (másodfokú ítélet 9. oldal utolsó bekezdés)

- az I. rendű terhelt a cselekményt rendszeres haszonszerzés céljából követte el (másodfokú ítélet 9. oldal utolsó, 10. oldal első bekezdés),

- a 317.500 forint kár nem térült meg.

Az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. szerint

- a rablás 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűntettét követi el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből valaki ellen erőszakot avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez [321. § (1) bekezdés],

- rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett

erőszakot avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz [321. § (2) bekezdés],

- a rablás súlyosabban, 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha csoportosan követik el [321. § (3) bekezdés c) pont 2. fordulat],

- csoportosan követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt [137. § 13. pont],

- aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el [316. § (1) bekezdés],

- a lopás vétség miatt 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a szabálysértési értékre elkövetett lopást zsebtolvajlás útján követik el [316. § (2) bekezdés 2. fordulat i) pont],

- a lopás büntett miatt súlyosabban, 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha nagyobb értékre [316. § (4) bekezdés a) pont] vagy 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha nagyobb értékre, üzletszerűen követik el [316. § (2) bekezdés c) pont, (5) bekezdés b) pont],

- az érték nagyobb, ha kétszázezer forintot meghalad, de kétmillió forintot nem halad meg [138/A. § b) pont],

- üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik (137. § 9. pont),

- a jogtalan elsajátítást követi el, aki a talált idegen dolgot eltulajdonítja, avagy nyolc nap alatt a hatóságnak vagy annak, aki elvesztette, nem adja át, úgyszintén aki a véletlenül vagy tévedésből hozzá került idegen dolgot eltulajdonítja vagy nyolc nap alatt vissza nem adja [325. § (1) bekezdés].

Az elkövetéskor hatályos 1979. évi 5. tvr. (Btké.) szerint nem bűncselekmény, hanem szabálysértés valósul meg, ha a lopást (korábbi Btk. 316. §) 50.000 forintot meg nem haladó értékre követik el [28. § (1) bekezdés e) pont 1. fordulat].

Az irányadó tényállás alapján nem kétséges, hogy az I. rendű és a II. rendű terhelt bűncselekményt követett el, de nem rablást, hanem lopást (tényállás 1. pont), továbbá az I. rendű terhelt valóban nem jogtalan elsajátítást, hanem ugyancsak lopást (tényállás 2. pont) valósított meg.

A tényállás 1. pontjában a sértett mobiltelefonjának „lenyúlását”, azaz idegen dolog jogtalan eltulajdonításának szándékát a III. rendű terhelt közölte az I. rendű terhelttel, majd a III. rendű terhelt a sértett nadrágzsebéből el is vette a mobiltelefont, és azt az I. rendű terhelt a II. rendű terhelt segítségével a gyermekkorú leányához juttatta. A leánygyermek a mobiltelefonnal eltávozott a helyszínről, és a terheltek a továbbiakban tudatában voltak annak, hogy a mobiltelefon már nincs náluk.

A rablás - leegyszerűsítve - személy elleni erőszakos lopásban áll, azaz az elkövető idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot (vagy a törvényben meghatározott, azzal egyenértékű más magatartást) alkalmaz.

Az ítélkezési gyakorlatból kitűnően a rablás alap-alakzatának (korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés) sajátossága, hogy annak során közvetlenül történik meg az elkövetés helyszínén szükségképpen jelenlévő idegen dolog elvétele, s ennek megfelelően a rablás másik alakzata [korábbi Btk. 321. § (2) bekezdés] is csak akkor valósulhat meg, ha a tetten ért tolvaj az elkövetés helyszínén ugyancsak szükségképpen jelenlévő dolog megtartása végett alkalmaz erőszakot (vagy a törvényben meghatározott, azzal egyenértékű más magatartást).

A jelen ügyben a III. rendű terhelt szó szerint zsebtolvajlással vette el a sértett 7.000 forint értékű mobiltelefonját, s így ő volt a korábbi Btk. 316. § (1) és (2) bekezdés 2. fordulata szerinti lopás vétségének a tettese [korábbi Btk. 20. § (1) bekezdés]. Az I. rendű és a II. rendű terhelt a tettes általi elkövetéshez szándékos, közelebbről szándékerősítő segítséget, ún. pszichikai bűnsegélyt [korábbi Btk. 21. § (2) bekezdés] nyújtottak.

A terheltek ugyan tetten ért tolvajok voltak, ám a sértettől elvett mobiltelefon a leánygyermek távozásával már nem volt az elkövetés helyszínén, ezért a sértett mindhárom terhelt általi megfenyegetése és a II. rendű terhelt általi bántalmazása értelemszerűen már közvetlenül nem irányulhatott az idegen dolog megtartására.

A Kúria álláspontja szerint az alapügybeli bíróságok megengedhetetlen kiterjesztő értelmezéssel jutottak arra a következtetésre, hogy a terheltek a leánygyermek távoása után az elvett idegen dolog megtartására törekedtek, merthogy a megtartásra törekvés legfeljebb közvetett, másodlagos célzatú volt ahhoz képest, hogy elsődlegesen fenyegetésükkel megakadályozni próbálták a sértettet abban, hogy a telefonja keresésével és az ő elszámoltatásukkal felhagyjon, végül pedig a II. rendű terhelt abban, hogy a sértett ne menjen a rendőrségre.

Mindebből következően a II. rendű terhelt részéről a bántalmazás helyesen a korábbi Btk. 170. § (1), (2) és (3) bekezdés 1. fordulata szerinti aljas célból elkövetett súlyos testi sértés büntetnének a korábbi Btk. 16. §-a szerinti kísérletének minősül.

A tényállás 2. pontjában a sértett a postán elhagyta a táskáját a benne lévő értékeivel együtt. Amikor azt a IV. rendű terhelt magához vette, a találás szóba sem jöhet.

Találni elveszett vagy elhagyott (egyaránt a birtokosnak az akaratán kívül álló okból a birtokából véletlenül kikerült) avagy uratlan (a birtokos felhagyott birtoklási akaratából valahová elhelyezett, illetőleg tényleges birtokban egyébként nem lévő) dolgot lehet. Az uratlanságot leszámítva a találás lényege, hogy az elkövetés helyszínén nincs jelen a birtokából kiesett tulajdonos vagy egyéb birtokos.

Az ítélezési gyakorlat bizonyos esetekben, különösképpen a mindenki számára nyitva álló szolgáltató (pl. áram-, víz-, gáz-, postai-, egészségügyi szolgáltató intézmény, mozi, színház, strand, fodrász), hivatali (pl. rendőrség, bíróság, kormányablak) vagy más épületben, helyiségben, közforgalmú közlekedési eszközön (pl. vonat, autóbusz, hajó, repülő, taxi), üzletben, vendéglátóhelyen (pl. étterem, szálloda) felejtett felismerhetően értékkel bíró, a birtokos őrizetéből kiesett ingóságokat nem tekinti a jogtalan elsajátítás megállapíthatóságához vezető talált dolognak, ezek elvételét lopásnak minősíti.

A jogtalan elsajátítás esetében az elkövető részéről vétlen a találás, majd azt követi az elsajátítás végbemenetele, míg lopás esetében eleve jogtalan elsajátítást kell, hogy célozzon az elvétel.

A jelen ügyben tehát lopás történt, annak tettese a IV. rendű terhelt, bűnsegédje pedig az I. rendű terhelt, aki az elvételhez szándékerősítő ún. pszichikai bűnsegélyt nyújtott.

Az I. rendű terhelt nem csupán jelen volt az elvétel helyszínén. A IV. rendű terhelt az elvétel után odament az I. rendű terhelthez, és a postáról együtt távoztak. A Kúria - megerősítve az elsőfokú bíróság indokát (ítélet 24. oldal 3. bekezdés) - egyértelműnek tekinti, hogy az I. rendű terheltnek szükségképpen fel kellett ismernie, hogy leányánál, akinek addig ilyen táskája nem volt, egy idegen és felismerhetően értékkel bíró táska van. Ebben az anya-leánya közötti kapcsolatban a IV. rendű terheltnek a I. rendű terhelthez menetele a jóváhagyás hallgatólagos kikérésének tekinthető, és az I. rendű terhelt a jóváhagyást hallgatólagosan meg is adta, amikor - anélkül, hogy az idegen dolgot számon kérte volna, tiltakozott volna ellene, vagy legalábbis egyet nem értését jelezte volna - a IV. rendű terhelttel együtt azonnal elhagyta a postát.

A Kúria azzal is egyetért, hogy - miként arra a Legfőbb Ügyészség utalt - az elvétel folyamata a jelen ügyben a posta elhagyásával vált befejezetté, mert azáltal ment végbe az idegen dolognak az elkövetői oldal általi birtokba vétele.

Az elvett érték a nagyobb értékhatárok közé esett. Az üzletszerűség kérdésében a Legfőbb Ügyészség helytállóan hivatkozott a 3/2011. BJE számú büntető jogegységi határozatra. A BJE I. pontja ugyanis kimondja, hogy a részes (felbújtó, bűnszegéd) bűncselekményeinek minősítése a tettesi alapcselekményekhez igazodik, a II. pontja pedig azt is, hogy a részes csak akkor tartozik felelősséggel a minősített esetet képező üzletszerű elkövetésért, ha a tettesi alap-bűncselekmény maga is üzletszerűnek minősül. Miután a IV. rendű terhelt tettesi alap-bűncselekménye nem üzletszerűen elkövetett, ezért ahhoz igazodóan nem minősülhet az I. rendű terhelt bűnszegédi magatartása sem.

Következésképpen az I. rendű terhelt tényállás 2. pontbeli cselekménye helyesen: bűnszegédként, nagyobb értékre elkövetett lopás büntette [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont].

A Kúria arra szorítkozik, hogy megállapítja, miszerint a megtámadott alapítéletbeli minősítések részben törvénysértőek. Ennek azonban nincs kihatása az I. rendű és a IV. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetések törvényességére.

Önmagában a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt nincs helye felülvizsgálatnak, amire csak akkor kerülhet sor a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján, amennyiben a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki (törvénysértő intézkedést alkalmaztak) vagy a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki (törvénysértő intézkedést alkalmaztak).

Az I. rendű terhelt tekintetében a 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő nagyobb értékre elkövetett lopás büntetből (tényállás 2. pont) és a 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő lopás vétségéből (tényállás 1. pont) álló bűnhalmazat [korábbi Btk. 12. § (1) bekezdés] miatt a különös visszaesés (korábbi Btk. 137. § 15. pont) folytán a halmazati büntetés [korábbi Btk. 97. § (1) bekezdés 2. monda 1. fordulat, illetőleg 85. § (1)-(2) bekezdés] alapja a súlyosabb lopás büntetvének büntetési tétele, és annak felső határa a felével, azaz 4 év 6 hónapra emelkedik. Ehhez képest a kiszabott 2 évi szabadságvesztés-büntetés mind a nemében, mind a mértékében törvényes.

A II. rendű terhelt tekintetében a 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő rablás büntetéből (tényállás 4. pont), az 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő aljas célból elkövetett súlyos testi sértés büntetvének kísérletéből (tényállás 1. pont), a 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő súlyos testi sértés büntetéből (tényállás 4. pont) és a 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő lopás vétségéből (tényállás 1. pont) álló bűnhalmazat [korábbi Btk. 12. § (1) bekezdés] miatt a halmazati büntetés [korábbi Btk. 85. § (1)-(2)-(3) bekezdés] alapja a legsúlyosabb rablás büntetvének büntetési tétele, melynek felső határa a felével, azaz 12 évre emelkedik. Ehhez képest a kiszabott 4 évi szabadságvesztés-büntetés a nemében és a mértékében egyaránt törvényes.

Kétségtelen, hogy felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra (BH 2011/97. I.). Az I. rendű terhelttel szemben kiszabott 2 év, valamint a II. rendű terhelttel szemben kiszabott 4 év szabadságvesztés-büntetések mégsem törvénysértően súlyosak. A Kúria ezen belül kiemeli az I. rendű terhelt elkövetés előtti 14 elítéltetését és különös visszaesését, a II. rendű terhelt elkövetés előtti 5 elítéltetését és a többszörös bűnhalmazatot, valamint azt, hogy az alapítélettel meghatározott mérték egyikőjüket érintően sem érte el a kiszabható mérték felét sem. Az alapos felülvizsgálathoz pedig a büntetés

törvényt sértő mértéke is szükséges lett volna.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt más olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványoknak nem adott helyt, a megtámadott határozatot a Be. 426. §-a alapján az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban a kirendelt védő eljárási cselekményen való részvétele miatt felmerült bünyügyi költséget a Be. 429. § (1) bekezdésének zárófordulata alapján viseli az állam.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2013. szeptember 26.

*Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s.k.
előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró*

A kiadmány hitelélül:

*tisztviselő
Bné*